

Karaköse, H. (2018). Orta Doğu'da Osmanlı-İngiliz Mücadelesi (1876-1918 Yılları Arası) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 172 s.

Cuma Doğan*

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Tarih Ana Bilim Dalında Dr. Öğretim Üyesi olan Hasan Karaköse, Osmanlı döneminde Orta Doğu devletleri ile ilgili çalışmalarıyla tanınmaktadır. Yazar, özellikle XIX ve XX. yüzyılda Orta Doğu'da meydana gelen gelişmelerle ilgilenmiştir.

Eser, 1876-1918 yılları arasında Suudi Arabistan, Filistin, Irak ve Suriye'de meydana gelen siyasi gelişmeler hakkında bilgiler vermektedir.

Kitabın birinci baskısı Nisan 2018'de Nobel Akademik Yayıncılık tarafından basılarak araştırmacılar ve kitapseverlerin ilgisine sunulmuştur. Tarafımızca incelenen kitap, 2018 yılında yayımlanan ilk

baskıdır.

Eserde, bölüm içindeki dipnotlar sayfa sonunda verilmiştir. Eser, "önsöz" ile başlamış, dört bölüm halinde kaleme alınan metinden sonra, "sonuç", "kaynakça", ve "dizin'i" ile 172 sayfa olarak tamamlanmıştır.

* Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi. e-posta: cuma27_dogan@hotmail.com

Eser, kendi içerisinde alt başlıklara ayrılmış olup, dört bölümden oluşmaktadır. Başlıklar řu şekildedir:

1. Suudî Arabistan
2. Filistin
3. Irak
4. Suriye

Orta Doğu, tarihin her döneminde kültürel ve dini açıdan Müslümanlar, Yahudiler ve Hıristiyanlar için stratejik bir öneme sahiptir. Bölgede XX. yüzyılda petrolün bulunması Avrupa'nın özellikle de İngiltere'nin bölgeye olan ilgisini arttırarak ekonomik menfaatleri ne çıkarmıştır. Askeri, ekonomik ve siyasi bakımdan son derece önemli bir bölge olan Orta Doğu, Birinci Dünya Savaşı'na kadar İran'ın dışında Osmanlı Devleti'nin fiili ve hukuki anlamda egemenliği altında kalmıştır.

Hiç şüphesiz, Orta Doğu'da meydana gelen siyasi olaylar, Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşına zemin hazırlayarak çok uluslu imparatorlukların yıkılmasında önemli rol oynamıştır. Fransa'nın 1834'de Cezayir'i ve 1881'de Tunus'u işgalinin ardından İngiltere de 1882 tarihinde Mısır'ı işgal etmiştir. Yazar, özellikle bu yıllardan itibaren İngiltere'nin "Hilafet ve Araplar" konusunu ele alarak Orta Doğu'da yayılcı siyaset izleyerek bölgeye istihbarat memurları gönderdiğini, 1880 yılından itibaren de Osmanlı topraklarının bütünlüğünü koruma siyasetinden vazgeçerek petrole yöneldiğini belirtmektedir.

Yazar eserinin giriş kısmında, Orta Doğu'nun tanımını yaparak, ilk çağlardan beri değişik adlarla anıldığını, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra da bu isimlere ilave olarak "Yakın Doğu" ve "Orta Doğu" terimlerinin girdiğini, başta İngiltere ve Fransa olmak üzere batılı devletlerin Avrupa'yı merkez kabul ederek, kendilerinin doğusunda kalan devletleri de "Yakın Doğu" ve "Orta Doğu" olarak tanımladıklarını belirtmektedir. 1876-1918 yılları arasında Osmanlı Devleti ile İngiltere arasındaki siyasi ve askeri mücadele yoğun olarak Suudî Arabistan, Filistin, Irak ve Suriye'de yaşandığı için yazar, kitabın konusunu da bu dört ülke ile sınırlı tutmuştur.

"II. Abdülhamid Döneminde Kadar Hicaz'da Siyasi Gelişmeler ve Vehhabi Hareketi" başlığı ile başlayan eser, "Birinci Dünya Savaşı Sonrası Suriye" başlığıyla sona ermektedir. Eserde, özellikle bölgede meydana gelen toplumsal olaylara da yer verilmiştir.

Suudî Arabistan, Filistin, Irak ve Suriye toprakları Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı topraklarına dahil edilmişti. Yazar, İngilizlerin XIX. yüzyıldan itibaren Araplarla işbirliği yaparak bu blgeelerde Osmanlı'yı

parçalama siyasetini güttüğünü, 1917 yılında İngiltere'nin Mısır valisi McMahon ile Hicaz emiri Şerif Hüseyin arasında McMahon anlaşmasını imzalayarak, hilafet vaadi bahanesiyle Arapların desteğini aldığını belirtmektedir.

Eserde, Osmanlı Devleti'nin Orta Doğu topraklarının, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra imzalanan Sykes-Picot gizli anlaşması ile Fransa ve İngiltere arasında paylaşıldığı ve Arapların anlaşma dışında tutularak, İngilizler tarafından kandırıldığı açık bir şekilde anlatılmaktadır. Yazar, 400 yıl Osmanlı egemenliğinde kalan bölgenin gizli oyunlarla elden çıktığını ve yansımalarının günümüzde de devam ettiğini belirtmektedir.

Eser, asırlarca Osmanlı egemenliğinde kalan Orta Doğu'da meydana gelen gelişmeler (1876-1918) hakkında yeni bir yorum getirmektedir. Eser, içerdiği bilgilere ek olarak, Siyasi Tarih konusu ile ilgilenenler için faydalı olacağı düşünülmektedir.